

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 897216/4

בבית הדין הרבני האזורי תל אביב יפו

לפני כבוד הדיינים:

הרב ישראל שחור – אב"ד, הרב מימון נהרי, הרב יצחק מרוה

התובעת: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד פיליפ שרף)

נגד

הנתבע: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד יעקב בלס וטו"ר משה ליבוביץ)

הנדון: חיוב כתובה למרות טענה כי הגירושין היו בשל עקרות האישה

פסק דין

לפנינו תביעת האישה (להלן התובעת) לחיוב הבעל לשעבר (להלן המשיב) בסכום הכתובה בסך חמש מאות אלף ש"ח ופיצוי נוסף בסך מאה אלף ש"ח.

בית הדין שמע את טענות ומענות הצדדים באורך רוח.

בהחלטת בית הדין מיום י"ט באדר תשע"ח (6.3.2018) נכתב:

לפנינו עמדות הצדדים ובאי כוחם בעניין זכאותה של האישה לכתובה ותוספת.

עיקר טיעוני המשיב – שהתובעת עקרה ואינה יכולה להביא ילדים לעולם, ומשום כך הפסידה את הכתובה.

הצדדים ובאי כוחם המציאו חומר רב – חלקו מסמכים רפואיים וחלקו אסמכתאות הלכתיות.

בטרם ייתן בית הדין דעתו בהיבט ההלכתי, עמדת בית הדין שיש לברר את העובדה האם התובעת אכן עקרה, כטענת המשיב, או לא.

בית הדין מוצא לנכון לקבל חוות דעתם של רבנים העוסקים שנים רבות בתחום זה של פרויזן, כמו הגאון הרב [ש'] שליט"א, המשמש בין היתר כרב וכיועץ מקצועי בתחום זה [...]

לאור האמור מחליט בית הדין כדלהלן:

בית הדין פונה לגאון הרב [ש'] שליט"א להמציא חוות דעתו, בהתייעצות עם מומחים בעלי שם בתחום הרפואה, להגדרת מצבה ההלכתי של האישה.

על המזכירות להעביר לידי עותק מהחומר הרפואי שהתקבל מהצדדים, בהשמטת פרטים מזהים. עם קבלת חוות הדעת ייתן בית הדין דעתו בהמשך הטיפול בתביעה.

החלטה זו נשלחה לרבנים: הרה"ג [ש'] שליט"א והרה"ג הרב [מ'] שליט"א.

הרבנים הגאונים המציאו את חוות דעותיהם ובית הדין העבירן לתגובת הצדדים בטרם ייתן הכרעתו. הצדדים המציאו את תגובותיהם, ועתה הגיעה השעה להכרעה בתביעה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

תקציר עובדתי הרלוונטי לפסק הדין

- א. בתאריך י"ד בסיוון תש"ע (27.5.2010) נישאו הצדדים זה לזו כדת משה וישראל לאחר היכרות של כשנה.
- ב. אלו הם נישואין ראשונים לצדדים ואין להם ילדים משותפים.
- ג. בעת הנישואין התובעת הייתה כבת ארבעים ואחת, ואילו הנתבע כבן ארבעים ושתיים.
- ד. בתאריך ג' בתמוז תש"ע (15.6.2010) חתמו הצדדים על הסכם ממון שאושר וקיבל תוקף של פסק דין בבית המשפט.
- ה. בתאריך י' בסיוון תשע"ב (31.5.2012) (כשנתיים לאחר הנישואין) הגיש הנתבע לבית הדין תביעה לגירושין.
- ו. בתאריך כ"ט בכסלו תשע"ד (2.12.2013) פתחה התובעת בבית הדין תיק תביעה לחיוב הנתבע בכתובה.
- ז. בתאריך י' באלול תשע"א (9.9.2011) (כארבעה וחצי חודשים לאחר הנישואין) עברה התובעת הליך שאיבת ביציות מגופה, ונצפתה הפריה בשתי ביציות, שהוחזרו לרחמה.
- ח. בתאריך ד' בתשרי תשע"ב (28.10.2011) ההיריון פסק, העובר נמצא ללא דופק. בבדיקה גניקולוגית נקבע כי ההיריון פסק בגיל שישה שבועות.
- ט. בשנת 2014 נעשו בתובעת כמה ניסיונות שלא צלחו להפריה מתרומת ביציות.
- י. בין הצדדים התקיימו הליכים דיוניים בתביעות ההדדיות.
- יא. בתאריך ל' בשבט תשע"ה (19.2.2015) הוציא בית הדין החלטה שעל הצדדים להתגרש ויפה שעה אחת קודם.
- יב. בתאריך כ' במרחשוון תשע"ו (2.11.2015) הסכימו הצדדים להתגרש ולהותיר את תביעת הכתובה להכרעת בית הדין לאחר סידור הגט. בית הדין אישר את הסכמת הצדדים, וקבע מועד להוכחות בתביעת הכתובה. בפרוטוקול הדיון נאמר לנתבע כי יש מקום בהלכה לחיובו בתוספת כתובה למרות טענתו כי התובעת עקרה.
- יג. בתאריך י' בכסלו תשע"ו (22.11.2015) התגרשו הצדדים כדת משה וישראל.
- יד. התקיימו בבית הדין דיונים מספר לשמיעת טענות הנתבע שהתובעת התנשקה עם גבר זר והתחבקה עימו, וכן טענות נוספות.
- טו. בדיון הראשון שהתקיים הופיעה התובעת עם תינוק כבן שלושה שבועות, שלדבריה נולד לאחר שהרתה מהפרייה.

עד כאן תקציר עובדתי כפי שעולה מהחומר הרב שבתיקים.

טיעוני הנתבע המרכזיים

- א. הנתבעת מוגדרת עקרה שאינה יכולה להביא ילדים לעולם. הנתבע הציג מסמכים רפואיים על טיפולי פוריות מתרומת זרע בשנת 2014 שבהם לא נקלטו הביציות המופרות ברחם התובעת. עוד הציג מכתב מפרופסור יהושע דור מתאריך י' בטבת תשע"ד (13.12.2013) שסיכויי היריון בנתונים אלו הם אחוז עד שני אחוזים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב. הנתבע טוען שבשונה מאישה 'איילונית' – שרבים מן הפוסקים סוברים (וכך נפסק בשולחן ערוך) כי האישה לא הפסידה תוספת כתובה, באישה עקרה הדין שונה, והיא מפסידה כתובה ותוספת לדעת רוב הפוסקים מדין 'מקח טעות'. הוא מציין לדברי המגיד משנה ועוד, וכן לספרו של הרב נחום גורטלר, אב"ד רחובות, ביכורי גשן. לדבריו, נישא על דעת להביא ילדים לעולם, ועתה התברר לו כי התובעת רימתה אותו ואינה יכולה להביא ילדים.

ג. הנתבע טוען שגם אם יש מחלוקת בין הפוסקים, עומדת לזכותו טענת 'קים לי' לפטור אותו מהתשלום ומביא פוסקים הסוברים כך.

ד. הנתבע מבקש להסתמך על חוות דעתו של הרה"ג [ש'] שליט"א שקבע שהתובעת אינה 'בת בנים', וממילא לדבריו, היא מוגדרת אישה עקרה.

ה. הנתבע מבקש לדחות את חוות דעתו של הרה"ג הרב [מ'] שליט"א שלא התייחס למסמכים הרפואיים הקובעים שלתובעת אין ביציות וכי אינה יכולה להביא ילדים.

ו. הנתבע מבקש להוכיח כי אצלו אין בעיית פוריות, ממסמכים רפואיים שהציג ובהם תוצאות בדיקות זרע. עוד הוא טוען כי יש לו ילדה מאישה אחרת, שנולדה בסמוך לנישואיו עם התובעת, וכי הוא הגיש בבית משפט תביעה להכרת אבהות עליה. הנתבע הציג בפני חברי בית הדין את כתב התביעה שהוגש לפני כחודש וביקש לדחות את ההכרעה בתביעה עד לסיום ההליכים בבית המשפט בתביעתו להכרת אבהות.

ז. בנוסף טוען הנתבע שלא הבין את הכתובה שנכתבה בשפה הארמית.

ח. עוד הוא טוען כי התובעת עשתה מעשה כיעור בחיבוק ונישוק עם גבר זר על שפת הים. הנתבע הציג תצהיר של חבר וכן תמונות שלא נסרקו בתיק.

ט. כן טוען הנתבע כי סכום הכתובה מוגזם וכי יש בזה דין 'אסמכתא'.

לסיכום: הנתבע מבקש שבית הדין יקבע כי התובעת הפסידה כתובתה ותוספת כתובתה.

תגובת וטיעוני התובעת המרכזיים

א. התובעת טוענת כי הרתה עוד בתחילת הנישואין וכי ההיריון לא החזיק מעמד. התובעת צירפה מסמכים רפואיים כהוכחה לכך. בכך היא מבקשת להפריך את טענת הנתבע כי היא עקרה. עוד היא מבקשת להסתמך על חוות דעתו של הרה"ג הרב [מ'] שליט"א שקבע שלאור הנתונים הרפואיים שקיבל היא אינה 'עקרה' וכן על מסקנת חוות דעתו של הרה"ג [ש'] שליט"א שבה קבע כי לא הפסידה את תוספת הכתובה.

ב. עם זאת, מעלה התובעת תהיות על חוות דעתו של הרה"ג [ש'], שלדבריה נראה כי מאן דהוא עדכן אותו בפרטים מזהים ובטענות הנתבע, בניגוד להחלטת בית הדין כי החומר הרפואי יועבר חסוי – ללא פרטים מזהים וללא טענות הצדדים. עוד היא מעלה תמיהות על קביעתו שטענת הבעל שאינה בת בנים נכונה – דבר שלא התבקש – ותמיהות נוספות על קביעתו כי הילד שנולד לה לאחר הגירושין נולד מתרומת זרע – פרט שאין עליו כל חומר מלבד טענת הנתבע. התובעת ביקשה מבית הדין להפנות לכבוד הרב שאלה: מהיכן מקור המידע שקיבל?

ג. לטענתה, אין כל ספק שאינה עקרה. ממילא כל טענות הנתבע בעניין עקרונה – אין להן בסיס ויש לדחותן על הסף.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ד. עוד טוענת התובעת כי הנתבע מנע ממנה המשך טיפולי פוריות, ותבע ממנה לוותר על כתובתה. כראיה הציגה תכתובת מסרונים שניהל עימה.

ה. כן טוענת התובעת שיש לחייב את התובע בפיצוי נוסף בגין התנהגותו המניפולטיבית כלפיה לאורך שנות הנישואין ובגין מניעת טיפולי הפוריות.

ו. התובעת טוענת כי בידיה מסמך רפואי עם תוצאות בדיקת זרע של הנתבע, וממנו עולה כי יש לו בעיה להביא ילדים לעולם.

ז. התובעת טוענת כי בידה הקלטת החופה שבה נראה כי הנתבע חתם במודע על הסכום הנקוב בכתובה.

לסיכום: התובעת עותרת לפסוק את מלוא סכום הכתובה בסך חמש מאות אלף ש"ח ופיצוי נוסף בסך מאה אלף ש"ח.

הכרעה

לאחר שבית הדין שמע באורך רוח את הצדדים ובאי כוחם ועיין בחומר הרב שהמציאו הצדדים ובאי כוחם לתיק – הכולל סיכומים הלכתיים וחומר רפואי שצורף, את חוות דעתם של הרבנים הגאונים (הנ"ל) שליט"א ואת תגובות הצדדים, עמדת הח"מ היא שיש לקבל את התביעה ולחייב את הנתבע במלוא סכום הכתובה ובפיצוי נוסף. את הפיצוי יש להעמיד על חמישים אלף ש"ח.

נפתח בבירור טענת הנתבע המרכזית כי התובעת עקרה.

נימוקים

במסמך הרפואי שהציגה התובעת לפנינו ובו סיכום טיפול מ'אסותא ראשון לציון' מתאריך כ"א באלול תשע"א (20.9.2011) (כארבעה חודשים לאחר הנישואין) נכתב:

בתאריך י' אלול תשע"א (9.9.2011) נשאבו מגופך שתי ביציות. בתאריך י"ג אלול תשע"א (12.9.2011) הוחזרו לרחמך שני עוברים של יום שלישי.

במסמך נוסף מיום ל' תשרי תשע"ב (28.10.2011) – תחת הכותרת 'סיכום ביקור במיון' נכתב כי התובעת "הופנתה עקב חשד להפלה נדחית, עובר ללא דופק". בתוצאות הבדיקה הגניקולוגית נקבע שהעובר ללא דופק, ונקבע שהוא "מתאים לשישה שבועות".

מסמכים אלו מאששים את העובדה שאין עליה חולק כי התובעת הרתה מביציות שלה עוד בראשית הנישואין. בעובדה זו יש די והותר כדי לקבוע שאין התובעת מוגדרת 'עקרה' על פי ההלכה, וכפי שקבע גם הרה"ג הרב [מ'] שליט"א בחוות דעתו.

העובדה שהעובר לא התפתח – אין בה כדי לקבוע כי התובעת עקרה, שכן סיבות רבות עשויות לגרום לכך שהעובר לא החזיק מעמד, כמו מאמץ יתר של האישה, וייתכן שאין לשלול אפשרות שהדבר נגרם בעטיו של הנתבע.

נציין כי מדובר בבני זוג שנישאו בגיל מתקדם וידעו לקראת מה הם הולכים, מכאן מובן שהצדדים פנו לטיפולים כבר בראשית נישואיהם וכפי שציינה התובעת בכתב התביעה.

זאת ועוד: אברי הרבייה של התובעת תקינים והמחזור החודשי תקין (כן עולה מהמסמכים הרפואיים) וכפי שציין הרב [מ'] שליט"א.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לפי הנתונים הללו צדק הרב [מ'] שליט"א בקביעה החד-משמעית שאין להחשיב את התובעת עקרה בגין גילה המתקדם מאחר שמצבה הבריאותי מתאים לנשים בגילה. קביעתו מבוססת על ניתוח החומר הרפואי שהביא לפניו בית הדין, וללא שמיעת אחד הצדדים.

נציין כי הפניית הרב [מ'] שליט"א לשו"ת ציץ אליעזר מחזקת את ההערכה של חוות הדעת, שאין כלל לסווג את התובעת כעקרה.

נקודה נוספת שאותה יש להביא בחשבון היא העובדה שכיום (לאחר הגירושין) הוכיחה התובעת כי ביכולתה להחזיק היריון ולהביא ילדים לעולם.

נתון עובדתי זה – יש לצרפו לעובדה כי התובעת אכן הרתה לאחר כארבעה וחצי חודשים מהנישואין, אלא שהיריון זה לא החזיק יותר מחודש וחצי ומכל מקום אין לראות זאת כהוכחה שהתובעת אינה 'בת בנים' משום שאינה יכולה להחזיק ברחמה היריון, שכן המציאות חזקה מכול. המציאות היא שבסופו של דבר התובעת אכן הרתה וילדה, גם אם יתברר שהלידה הייתה מתרומת ביצית.

לאור זאת, בית הדין אינו מוצא לנכון להיעתר לבקשת הנתבע לחיוב התובעת בהמצאת חומר רפואי כדי לדעת אם ההיריון לאחר הגירושין היה מתרומת ביציות או לא, היות שמדובר בתובעת שהתגרשה מהנתבע וזכותה לבקש שלא לחשוף את החומר הרפואי, כמו שלנתבע עומדת הזכות לבקש מבית הדין להותיר כחסוי את החומר שהגיש בעניין תביעתו להכרת אבהות וחומר נוסף שהתקבל בימים האחרונים, ובית הדין אכן נעתר לבקשתו זו.

בית הדין סבור שכל מידע שאינו הכרחי למתן ההכרעה בתביעה – זכותו של בעל הדין לבקש את החיסיון עליו.

בהקשר זה בית הדין מוצא לנכון להעיר שאין בחומר שהגיש הנתבע לבית הדין (לבקשתו חלק מהחומר נותר חסוי לחברי ההרכב) כל השלכה הלכתית על זכאותה של התובעת לקבל תוספת כתובה, ולכן אין כל עילה להיעתר לבקשת הנתבע לעיכוב מתן הכרעה בתביעה עד לביטול תביעתו בבית המשפט.

באשר לחוות הדעת של הרב [ש'] שליט"א: למרבה הצער לא נוכל להשתמש בחוות דעת זו כראיה לכאן או לכאן, כפי שנפרט.

נעיר כי כבר בעת שחוות הדעת הונחה לפנינו עלו תמיהות ותהיות כבודות באשר לחוות הדעת, שנוסחה מעיד עליה כמאה עדים שכבוד הרב הוטעה על ידו של הנתבע או שלוחו שבחשו בה. הטענות והעובדות שהובאו שם חיזקו בפנינו את ההערכה שהנתבע או שלוחו פנה אליו וטען את טיעונו, בניגוד להחלטת בית הדין.

כאמור לעיל, בית הדין בהחלטתו ובפנייתו לרב הגאון שליט"א קבע באופן ברור שהמזכירות תעביר אך ורק את החומר הרפואי ללא פרטים מזהים.

ואכן, מבירור שערך בית הדין עם המזכיר שדיוור את ההחלטה, התברר שאכן כך נעשה בהעברתה לשני הרבנים.

יתרה מכך, הנתבע הגיש לבית הדין בקשה להעביר חומר נוסף לרבנים, ובית הדין בהחלטתו מיום כ' באדר תשע"ח (7.3.18) התחשב בבקשתו, אולם דרש שהחומר יכלול מסמכים רפואיים בלבד ויועבר במקביל לבית הדין ועם עותק לצד השני.

להלן נוסח ההחלטה:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בקשת הנתבע להמציא מסמכים רפואיים לרכנים הובאה לעיונו. בית הדין מאשר את הבקשה, בכפוף להמצאת מסמכים רפואיים בלבד, שימציאם קודם לבית הדין עם עותק לצד השני.

כלומר: בית הדין 'הלך לקראת' הנתבע והתחשב בבקשתו, אולם כדי שהכול יתנהל בשקיפות ותחת פיקוחו של בית הדין, קבע כי עליו להמציא את המסמכים הרפואיים בלבד, שיובאו לפני בית הדין עם עותק לצד השני.

מבירור שערך בית הדין אצל הרב [ש'] שליט"א, התברר כי הנתבע או מי משלווחיו הופיע לפניו ומסר לו חומר רפואי, וכן שטח בפניו את טיעונו (שאינם הולמים את המציאות) בניגוד גמור להחלטת בית הדין.

בית הדין רואה בחומרה רבה התנהלות פסולה זאת של הנתבע ומוקיע אותה.

בית הדין רואה זאת כהפרת צו שיפוטי, שיבוש הליכים וניסיון הדחת עדות מומחה בית הדין. מכאן מובנת גם תגובתו לחוות הדעת של הרב [ש'] שליט"א, שבה הוא ביקש לאמץ את חוות הדעת בקביעה שטענתו שהתובעת אינה 'בת בנין' נכונה, ומכאן ביקש להסיק שהיא עקרה.

לגוף חוות הדעת של הרב [ש'] שליט"א – היא מתבססת על קביעה עובדתית מוטעית, שכביכול התובעת הרתה רק מתרומת ביציות. נתון זה כפי הנראה שמע הרב בתום לב מהנתבע, וכתוצאה מכך לא שם לב למסמך הקובע כי הרתה בטיפול ראשון מביציות של עצמה.

אלא שגם חוות דעת זו מסיימת כדלהלן:

ומכל מקום יש לבית הדין לשקול דסביר לומר דמאחר שהבעל נשא אותה בגיל ארבעים ואחת שאז הסיכוי להרות פוחת מאוד, ואם כן יש לומר שהתחייב את סכום הכתובה על אף שהיה סיכוי סביר שלא יהיו לו ילדים ממנה, ודומה למה שכתב השולחן ערוך (אבן העזר סימן קטז סעיף ג) דאם הכיר בה קודם הנישואין הרי היא ככל הנשים.

בהמשך להתנהלותו הנלווה ביקש הנתבע בשיא חוצפתו לדחות את מסקנת הרב [ש'] שליט"א הנ"ל. לדברי הנתבע יש לדחות זאת מאחר והרב [ש'] לא שמע כלל את הצדדים ולא נפרשה בפניו היריעה במלואה.

אכן כן, הרב [ש'] לא שמע את הצדדים, שכן התברר כי הרב [ש'] שמע צד אחד בלבד, את הצד של הנתבע, ואת החומר שהמציא לפניו – ראה. ואף על פי כן המליץ את שהמליץ – מה שלא מצא חן בעיני הנתבע.

נעיר כי הנתבע לא מצא לנכון להביא לפני בית הדין את המסמכים הרפואיים הנ"ל ולא להגיב עליהם כלל, משל לא היו ולא נבראו, דבר המצביע על חוסר הגינות והוצאת לעז על התובעת שלא כדין. התנהלות זו מעידה על סגנון של ניסיון הטלת דופי בתובעת ללא בסיס, תוך כדי הסתרת מידע רלוונטי מבית הדין.

לאמור, בית הדין אינו יכול להשתמש בחוות דעתו של הרב [ש'] שליט"א.

בית הדין עיין בסיכומים ההלכתיים מיום י' בכסלו תשע"ח (28.11.2017) שהגיש ב"כ הנתבע טו"ר משה ליבוביץ.

הסיכומים נערכו על בסיס עובדתי מוטעה, וכפי שנכתב בכותרת – "עקב עקרות שילדה מביצית שאינה שלה". כאמור, 'עובדה' זו אינה נכונה, לאור מה שהתברר כי התובעת הרתה עם

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

תחילת הנישואין מביצית שלה – דבר העוקר מכול וכול את הקביעה שעליה מבסס הטור"ר את סיכומיו שהתובעת עקרה.

הואיל וכן, בית הדין אינו מוצא לנכון להתייחס לטיעונים שהועלו בסיכומים הללו.

נציין כי כל מה שהארכנו לעיל הוא רק כדי לצאת ידי הדעות באחרונים שיש מקום לחלק בין 'איילונית' (הזכאית לתוספת כתובה) לבין עקרה, שאין לה סימני איילונית ולא היה הבעל יכול לבדוקה לפני הנישואין. לדעות אלה בלבד נימקנו שבמקרה זה התובעת אינה נידונת כעקרה.

אך לדעת הרמב"ם ולפי סתימת דברי השולחן ערוך ורוב הפוסקים, גם אישה עקרה ששהתה עשר שנים ולא ילדה אינה מפסידה תוספת כתובה, וכפי שכתב הרמב"ם (פרק טו מהלכות אישות הלכה ח): "לא תהיה זו פחותה מאילונית שלא הכיר בה שיש לה תוספת". כלומר: דינה של אישה עקרה נלמד מקל וחומר מאילונית.

קל וחומר במקרה דנן, שהצדדים נישאו בגיל מתקדם, הנתבע כבן ארבעים ושתיים והתובעת כבת ארבעים ואחת, שהיה על הנתבע להביא בחשבון שיש קשיים בגיל שכזה להיכנס להיריון רגיל. ולמרות הכול התובעת נכנסה להיריון מביצית מופרית שהוציאו מרחמה – דבר המבסס את הקביעה שאינה מוגדרת עקרה.

לסיכום

הוברר מעבר לכל ספק, שהתובעת אינה עקרה מבחינה הלכתית.

הוברר מעבר לכל ספק, שהנתבע פעל בחוסר תום לב, הן כלפי התובעת והן כלפי בית הדין, תוך כדי הפרת החלטת שיפוטית וניסיון שיבוש הליכים והטיית עדות מומחה.

פועל היוצא מכך הוא שיש לדחות את טענת הנתבע כי התובעת עקרה בהעדר בסיס עובדתי.

יתר טענות הנתבע להפסיד את התובעת מכתובה ותוספת

הטענה ל'מעשה כיעור'

טענת הנתבע ל'מעשה כיעור' שעשתה התובעת אינה מבוססת כלל (ראה פרוטוקול הדיון מיום י"ט בסיוון תשע"ז – 13.6.2017 שנצטט לפנינו) ומוכחשת על ידי התובעת.

זאת ועוד: הנתבע "נוכר" לטעון טענה זו רק לאחר סידור הגט – בכתב התביעה ובדיונים שקדמו לגט לא העלה כלל טענה שכזו – מה שמלמד על חוסר תום לב.

הטענה לאי־הבנת הכתובה בשל אי־ידיעת השפה הארמית

באשר לטענת הנתבע כי לא הבין את השפה הארמית: טענה זו תמוהה ביותר ומוטב היה ולא הייתה באה לעולם.

סכום הכתובה נכתב בכתובה בשקלים ובשפה העברית הידועה לנתבע.

הנתבע הוא עורך דין במקצועו, המכיר היטב את נושא התחייבות בעל לאשתו בכתובה, העולה חדשים לבקרים לכותרות, ואינו יכול לבוא בשערי בית הדין בטענה שכזו.

מה גם שכידוע פסקו הטור והשולחן ערוך (חושן משפט סימן מה סעיף ג, סימן סא סעיף יג ובנושאי כלים שם; אבן העזר סימן סו סעיף יג ובנושאי כלים שם) שאין אדם שחתם על שטר יכול לטעון שלא

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הבין ולא ידע על מה הוא חותם גם אם אכן יתברר כי לא ידע קרוא. הלכה פסוקה זו מן המפורסמות ביותר, ובית הדין אינו מקבל טיעון שכזה ממי שלמד משפטים והמתמחה במקצוע עורך דין.

הטענה כי סכום הכתובה 'מוגזם' ונכתב לכבוד וכי ההתחייבות בו – 'אסמכתא'

באשר לטענת הנתבע כי הסכום הגבוה שנקבע נעשה לכבוד ודינו כאסמכתא: גם טענה זו אין בה ממש. הנתבע כעורך דין ידע גם ידע מהסכומים שנרשמים בכתובות בימינו, והייתה בידיו הברירה לדרוש לרשום סכום נמוך יותר.

זאת ועוד: הנתבע, עורך דין במקצועו – בעל כושר השתכרות ומסוגל לעמוד בהתחייבות, חתם ואף 'קיבל קניין' על התחייבותו זו, ואינו יכול להתנער מהתחייבותו לאשת נעוריו.

ועוד: התובעת טוענת שבידה קלטת של החופה, ובה נראה כי הנתבע היה מודע להתחייבותו בסכום זה.

לתועלת מתן הכרעתנו בטענות הנ"ל נצטט מפרוטוקול הדיון הנ"ל שבו נמצאים גם הנימוקים שהבאנו לדחיית טענות הנתבע אחת לאחת (ההדגשות אינן במקור):

הופיעו הצדדים.

ב"כ התובעת: עו"ד פיליפ שרף.

ב"כ הנתבע: עו"ד יעקב בלס.

בית הדין: קיבלנו הודעה אתמול מהנתבע על עד שהוא פנה אליו, ואמר שהוא לא יכול לבוא.

ב"כ הנתבע: נבקש להוציא נגדו צו הבאה.

בית הדין: תתנו לנו את הכתובת ונזמין אותו [...]

ב"כ התובעת: אני מבקש להוציא החלטה לפסול את התמונות שהוצגו לבית הדין בדיון הקודם. בית הדין נתן החלטה אז שעל האיש לדאוג לסרוק את התמונות והוא לא עשה. גם ביקשתי מבא כוח הנתבע להמציא לי את התמונות ואת הקובץ הדיגיטלי וזה לא הומצא לי, ועל כן אני מבקש לפסול את התמונות.

גם לגבי העד, שלדבריו הוא לא מוכן להעיד – אני גם מבקש לפסול אותו. מדובר בתצהיר של העד שכביכול נחתם בתאריך 15.6.15 וחוודש לאחר מכן – בתאריך 15.7.15 התקיים דיון בבית הדין ובפרוטוקול בעמוד הראשון שורה 5 טען האיש שיש לו עילת גירושין, מאחר ולאישה יש לה עקרונות. **מפליא מאוד איך לא העלה עילה על הבגידה.**

שוב בתאריך 2.11.15 עו"ד בלס אומר "לאחר שקראתי את התיק ועברתי על החומר אני לא רואה טעם לעכב את הגט", ולא מוזכר עניין הבגידה.

ובדיון שהתקיים בתאריך 13.12.16 – דיון בו הגיעה האישה עם הבן שלה, שנולד לה חודש לפני כן, אומר בית הדין לעורך דין: "מה הטענה שלכם שלא מגיע לאישה כתובה?" עונה עו"ד בלס: "למרות מספר שנים של טיפולים האישה לא נכנסה להיריון." ושוב משמיטים את הטענה של התצהיר.

ובאותו דיון בשורה 45 אומר האיש:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אני מבקש לדחות את הדיון, מאחר ואני רוצה לשבת על התיק בצורה מסודרת, היא באה עם ילד ונוצר מצב חדש, אני רוצה לשבת עם העורך דין שלי ונסדר את הדברים.

בשורה 52 אומר העורך דין:

כיוון שנוצר מצב חדש והופעתנו היום, חשבנו להתמקד במסמכים הרפואיים, אנו מבקשים לדחות את הדיון ולאפשר לנו לסדר את עמדתנו, ולהוכיח למה לא מגיע לה כתובה.

[...]

גם בתגובה שהגיש האיש בתאריך 12.7.15 פחות מחודש אחרי אותו אירוע לכאורה בעניין הבגידה, לא הועלתה טענת הבגידה.

גם בהודעה שהוגשה לבית הדין בתאריך 21.2.17 בסעיף 10 צוין כי תביעת הבעל לגירושין התבססה על העילה שהאישה עקרה ואינה יכולה ללדת.

פתאום ממציאים עד, שלדברי הנתבע הוא לא מוכן להעיד, ומבזבזים את זמנה של האישה לריק ודוחים את הדיון. לבוא לבקש צו הבאה זה סתם בזבוז זמן. בפרט שכל זה צץ ברגע האחרון ולכן אני מבקש לפסול את העד ולחייב בהוצאות על בזבוז הזמן של הדיון שנקבע להוכחות.

בית הדין: מה אתה מבקש היום?

ב"כ התובעת: אני רוצה לחקור את האיש על התנהלותו, ולמה מגיעה לאישה כתובה.

בית הדין: היא לא צריכה להוכיח שמגיעה לה כתובה. יש לה שטר כתובה. הוא צריך להוכיח למה לא מגיע לה כתובה.

ב"כ התובעת: מה שהאישה לא ילדה בתקופת הנישואין זה בגלל שהוא התעמר באישה והציב לה תנאים.

בית הדין: זה דברים שאי אפשר לדעת אותם במדויק, למה היא לא הרתה בזמן הנישואין.

ב"כ התובעת: זה נכון, אבל ידוע: כדי שהאישה תיכנס להיריון זה שיהא רוגע. התנאי הבסיסי שהטיפול יצליח צריך את הרוגע. אולם הוא בתקופת הטיפולים הוציא אותה מהבית והקניט אותה.

גם לגבי גובה הכתובה – הוא אומר שזה נכתב בארמית והוא לא יודע על מה חתם – זה לא נכון. יש לי הקלטה שבה הוא אומר "אני רוצה לתת יותר ממיליון ש"ח אבל הרבנים לא נתנו לי", וזה סותר את מה שאמר שהוא לא יודע על מה חתם.

ב"כ הנתבע: בפני כבודכם עומד שטר כתובה ותוספת כתובה, וזה מה שהיא דורשת. הנתבע זכאי ורשאי להתגונן ולהראות את כל העילות בפני בית הדין הנכבד כנגד השטר. לא ייתכן שחברי יצטט סעיפים כאלה ואחרים – חלקיים, ובגלל סיבה כזו או אחרת לא יאפשרו לנתבע להתגונן.

טוען חברי טענה שמרשי לא העלה מעולם את טענת הבגידה. ואני רוצה להשיב: ראשונה, חברי הוא לא מעיד. ובדיון – מה שזה לא עלה – כי רציתי למתן את עמדתי הסדורה, ורוצה להעלות את כל הטענות כנגד הכתובה, ובית הדין אפשר לי ואמר שעו"ד בלס צודק.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כיום חברי רוצה לפסול את העד. וזה לא משנה מה שמרשי לא העלה את הטענה בעניין הבגידה. יש לפנינו תצהיר של העד. ואם בית הדין לא ישמע את העד ואת מרשי – איך בית הדין ייתן פסק דין?

לכן אנו מבקשים לזמן את העד בצו הבאה. שמעתי ממרשי שאמר לו העד שקיבל איומים ולכן הוא מסרב להופיע, ולכן יש את הדרך שניתן להזמין אותו על ידי צו הבאה. התמונה קיימת וצריך לשמוע את העד מי צילם ומי זה בתמונה. ולכן אני מבקש להזמין את העד בצו הבאה.

חברי כבר התחיל לסכם וחושב שהכתובה בכיסו. אבל לדעתי צריך לסכם לאחר שבית הדין שמע את העד.

בית הדין: מה הכתובת שלו?

הנתבע: אני אמסור את הכתובה במעטפה לבית הדין כי העד מבקש שלא ידעו את הכתובת שלו מחשש לאיומים.

בית הדין: נקבע דיון לשמיעת העד [...]

הנתבע: באתי לפה חולה עם ארבעים מעלות חום. בימים האחרונים תרגמתי את הכתובה לעברית, ויש לי טענות והוכחות שהשטר הזה פסול ומזויף, ולא ניתן בכלל להעלות אותו והוא לא שווה את הדיו שכתוב עליו.

בית הדין: תעלה את הדברים על הכתב תוך שלושים יום ותעביר העתק לבא כוח התובעת לתגובה.

הנתבע: אני רוצה להעלות טענות גם על עוברים שנלקחו ממני, ואני לא יודע מה היא עשתה עם זה. בית החולים לא מוכן לתת לי מידע על זה. וגם אני רוצה שתעשה בדיקת רקמות.

בית הדין: אם אתה רוצה תפנה לבית המשפט.

ב"כ התובעת: הוא טוען שאיימו על העד. אנו לא יודעים על איזה איומים מדובר. מרשתי מכחישה שהיו איומים מצידה.

עוד ראה החלטת בית הדין מיום י' באדר תשע"ח (8.3.2017) שבה נאמר:

הוגשה בקשת בא כוח האישה לקבלת תמונות שהוצגו על ידי הבעל בדיון. מובהר כי כל עוד לא ייסרקו התמונות הנ"ל לתיק בית הדין עם העתק לצד השני, הן לא יהיו חלק מחומר הראיות בתיק.

וראה עוד קטע מפרוטוקול הדיון מיום ב' באדר תשע"ז (28.2.2017) שבו העלה הנתבע טענות על אייהבנת הכתובה והסכום הגבוה שנרשם בה:

[...] בעניין סכום תוספת הכתובה: כשהתחנתתי הגעתי לחופה, והרב לא אמר לי על כתובה ולא דיבר איתי על תוספת כתובה. גם: הכתובה רשומה בארמית ואני לא מכיר את השפה הארמית.

בית הדין: האם גם הסכומים היו רשומים בארמית?

הנתבע: זה היה רשום במספרים, אבל לא ידעתי שזה תוספת, אלא כתובה. כשבאתי לחופה הייתי בדעה לרשום שמונה-עשר אלף ש"ח, והרב שערך את החופה אמר לי שזה לא כבוד ושארשום סכום גדול. גם כך אין לי לשלם חמש מאות אלף ש"ח.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לסיכום

הפועל היוצא מכל האמור:

טענת הנתבע להפסד התובעת בגין מעשה כיעור אינן מבוססות כלל;

טענת הנתבע כי לא הביין את הכתובה תמוהה ביותר ונדחית על הסף הן מן ההיבט העובדתי והן מן ההיבט ההלכתי;

טענת הנתבע כי הכתובה מוגזמת ונעשתה לכבוד אינה מבוססת ואינה מתקבלת על הדעת, כפרט לאור כושר השתכרותו של הנתבע כעורך דין.

התביעה לחיוב בפיצוי נוסף ובהוצאות משפט

מעיון בחומר שבתיקים מתברר מעבר לכל ספק שהנתבע נהג בחוסר תום לב הן כלפי התובעת והן כלפי בית הדין, ויש לו חלק רב בכך שמערכת הנישואין התפרקה ללא עילה מוצדקת וללא שהתובעת מימשה את זכותה להבאת ילדים לעולם.

התובעת עברה טיפולים קשים, שכידוע מצריכים רוגע וחום – יותר מהנדרש לכל אישה אחרת, ולא תביעת גירושין בתוך שנתיים כפי שנהג הנתבע – מה שמראה כי הנתבע נהג עימה בחוסר אחריות. התובעת עשתה כל מאמץ כדי להמשיך את הטיפולים למרות הקשיים שעברה, וכל זאת ללא שיתוף פעולה של הנתבע. ראה על כך מסרונים שצורפו בתגובתה מיום י"ד שבט תשע"ח (30.1.2018).

בית הדין התרשם באופן ישיר מהתנהגותו של הנתבע במהלך הדיונים, מהתפרצויותיו כלפי התובעת ובא כוחה ועוד. הנתבע חיפש כל מיני תואנות להתחמק מחובתו לשלם את הכתובה שעליה חתם במודע. בית הדין נעתר לבקשותיו למצות את זכותו להוכיח את טיעונו.

כמו כן, המעיין בתיק יראה נכוחה עד כמה הציף הנתבע את בית הדין בבקשות ובחומר רב, שהצריך את התובעת להגיב ושוב לכל מיני בקשות מיותרות – מה שגרם לה להוצאות מיותרות, וראה לעניין זה בשולחן ערוך (חושן משפט סימן יד סעיף ה ובנושאי כלים שם), וכן לבית הדין נגרם בזבוז זמן שיפוטי לשווא על חשבון מתדיינים אחרים.

התובעת נאלצה פעם אחר פעם להשיב לטענות הנתבע, שהתברר כי לא היה בהן ממש. כך נגרמו לה הוצאות משפט, שהיו מתיירות לו היה הנתבע ממציא לבית הדין את המידע שהסתיר בדבר הריונה של התובעת עוד בתחילת הנישואין.

הנתבע, בהתנהגותו כלפי התובעת, גרם לה צער גדול שכן בגילה המתקדם, כאשר 'השעון הביולוגי' שלה 'מתקתק', נאלצה התובעת להתגרש ללא עילה מוצדקת מוכחת – מה שמצדיק בנסיבות חמורות אלו פיצוי נוסף מעבר לתוספת הכתובה (ראה על כך בספר כנס הדיינים – תשע"ז, בהוצאתו של הח"מ).

לתובעת לא נותרה כל ברירה, לאור התנהגותו של הנתבע כלפיה וסירובו לשתף עמה פעולה להבאת ילדים, מתוך כוונה להספיק להביא ילדים לעולם, כאשר חרב השעון הביולוגי מרחפת מעליה.

נציין כי גם בעת כתיבת פסק הדין ממשיך הנתבע להציף את בית הדין בבקשות שעליהן ניתנה החלטה בנפרד.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לאמור, עמדתי היא שיש מקום לחייב את הנתבע בפיצוי נוסף ובהוצאות משפט, הן לטובת הנתבעת והן לקופת המדינה בגין בזבוז זמן שיפוטי יקר.

הרב מימון נהרי

אנו מצטרפים לפסק הדין של עמיתנו על נימוקיו לחיוב הבעל במלוא הכתובה ותוספתה. עם זאת, איננו רואים הצדקה הלכתית לחיוב הבעל בפיצוי נוסף. לדעתנו, סכום הכתובה גבוה דיו כדי להוות פיצוי לאישה.

כמו כן איננו רואים הצדקה הלכתית לחיוב הבעל בהוצאות משפט, היות שטענת הבעל באופן עקרוני הייתה ראויה לליבון.

הרב יצחק מרוה

הרב ישראל שחור

פסק דין

לאחר שיקול דעת הנדרש פוסק בית הדין כדלהלן:

- א. טענות הנתבע להפסד התובעת מתוספת כתובה נדחות בהיעדר בסיס עובדתי והלכתי.
- ב. על הנתבע לשלם לתובעת סך חמש מאות אלף ש"ח בגין תוספת כתובתה.
- ג. לדעת המיעוט, על הנתבע לשלם לתובעת סך חמישים אלף ש"ח פיצוי נוסף בגין הגירושין שנכפו עליה בגיל כה מתקדם.
- ד. לדעת המיעוט, על הנתבע לשלם לתובעת סך שלושים אלף ש"ח בגין הוצאות משפט.
- ה. לדעת המיעוט, על הנתבע לשלם לקופת המדינה סך עשרים אלף ש"ח בגין בזבוז זמן שיפוטי.
- ו. הלכה כדעת הרוב.

ניתן לפרסם את פסק הדין ללא פרטים מזהים.

ניתן ביום י"ד בתמוז התשע"ח (27.6.2018).

הרב יצחק מרוה

הרב מימון נהרי

הרב ישראל שחור – אב"ד

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה